Sunde børnefællesskaber – Tønder Kommune

Oplægget tager udgangspunkt i nyere dansk og international forskning, især VIVE's litteraturkortlægning fra 2025, EVA's undersøgelser af skole/fritid og DPU's forskningsoversigt om fritids- og ungdomsklubber. Forskningen peger ret tydeligt på, at gode børnefællesskaber opstår når vi organiserer hverdagen, så børn faktisk får mulighed for at høre til, bidrage, få betydning for andre og skabe relationer.

Hvad siger forskningen?

Den måske vigtigste aktuelle danske kilde er VIVE's litteraturkortlægning for Trivselskommissionen fra 2025. VIVE gennemgik 2.502 potentielt relevante studier og inkluderede 14 systematiske reviews/meta-analyser, som tilsammen dækker 988 primærstudier. På tværs af forskningen finder VIVE især fire typer af indsatser, der ser ud til at kunne styrke børns og unges fællesskaber:

1. **Indsatser, der involverer hele organisationen** – ikke kun det enkelte barn.
2. **Muligheder for social interaktion uden for den almindelige undervisning.**
3. **Organisering af de fysiske rammer**, så de giver flere muligheder for social og faglig interaktion.
4. **Strukturerede faglige/pædagogiske indsatser**, fx social-emotionel læring.

Det er et vigtigt fund, fordi det flytter fokus fra det individuelle perspektiv på børn, til **hvordan er fællesskabet organiseret, og hvilke deltagelsesmuligheder giver det forskellige børn?**

1. Tilhørsforhold er helt centralt

International forskning om *school connectedness* peger meget konsekvent på betydningen af, at børn oplever:

- at voksne interesserer sig for dem
- at andre børn vil dem
- at de hører til
- at de bliver respekteret
- at de har betydning for fællesskabet.

Skoleforbundethed defineres som netop som oplevelsen af, at voksne og kammerater på skolen interesserer sig for én og ens læring. Det hænger sammen med bedre trivsel, engagement, skolegang og en række positive udviklingsresultater.

Det er derfor ikke nok at spørge: **Har barnet venner?** men i stedet spørge **Har barnet en plads i fællesskabet?**

2. Fællesskaber skal skabes – de opstår ikke automatisk

EVA's forskning om fritids- og klubtilbud er meget interessant her. Gode sociale relationer og deltagelse i fællesskabet er et centralt kvalitetskendetegn. Men EVA peger samtidig på, at de voksne **aktivt understøtter børnenes fællesskaber** gennem aktiviteter, der tager udgangspunkt i børnenes interesser.

Det betyder at den voksne skal hverken kontrollere børnefællesskabet eller trække sig helt fra det.

Den professionelle opgave er snarere at **designe betingelserne**, observere hvem der får adgang, og hjælpe fællesskabet til at blive mere inkluderende.

3. De bedste fællesskaber har noget, børnene er fælles om

Det er et vigtigt organiseringsprincip.

Børn kommer ikke nødvendigvis hinanden nærmere af at blive placeret i samme gruppe. De får ofte relationer gennem noget, de **gør sammen**:

- bygger noget
- spiller
- leger
- løser et problem
- laver musik
- dyrker sport
- skaber noget
- undersøger noget
- hjælper hinanden.

Det giver et stærkt princip: **Fællesskab bygges bedst omkring noget – ikke kun omkring hinanden.**

4.Fritidslivet kan noget, skolen ikke kan

Fritids- og ungdomsklubber kan have en vigtig positiv betydning for børn og unges trivsel og udvikling – særligt for børn i udsatte livspositioner.

Det hænger bl.a. sammen med, at fritidslivet kan tilbyde nogle andre deltagelsesformer end skolen:

Skolen: Du skal være her. Og du skal lære noget.

Fritidslivet: Du må gerne være her – hvad vil du være med til?

Det betyder ikke, at skolen skal blive til en klub.

Men det betyder, at skolen kan lære noget af fritidspædagogikken om:

- frivillighed
- interesse
- leg
- uformelle relationer
- forskellige positioner
- deltagelse på forskellige måder.

Og omvendt kan fritidslivet lære noget af skolen om systematisk opmærksomhed på børn, der er ved at glide ud af fællesskabet.

5. Frihed er ikke det samme som laissez-faire

EVA peger meget fint på et paradoks: Kvaliteten i fritidslivet hænger sammen med, at børn både får **fri tid og medbestemmelse**, samtidig med at de voksne har pædagogiske intentioner.

Det betyder, at den gode organisering ligger mellem to yderpunkter:

For meget voksenstyring → børnene får ikke ejerskab.

For lidt voksenstyring → de stærkeste fællesskaber kan blive dominerende, mens andre børn bliver stående på kanten.

Det gode spørgsmål bliver derfor: **Hvor meget skal de voksne organisere – og hvad skal børnene selv organisere?**

6. Skole og fritid skal samarbejde – men ikke nødvendigvis være det samme

EVA finder, at et tæt samarbejde mellem skole, fritidstilbud og forældre giver de professionelle et mere helhedsorienteret blik på barnet.

Men jeg ville være lidt varsom med idéen om, at skole og fritid skal "smeltes sammen".

Det kan være stærkere at tænke:

Én sammenhængende barndom – flere forskellige arenaer.

Barnet skal kunne være:

- den dygtige elev i skolen
- den kreative i klubben
- den hurtige på fodboldbanen
- den sjove ven
- den stille gamer
- den, der kan noget helt andet.

Forskellige arenaer giver børn mulighed for forskellige identiteter.

Referencer:

- **Lindeberg, N.H., Eriksen, T.L.M., Strandby, M.W. & Lademann, E.L. (2025):** *Indsatser til at fremme børn og unges fællesskaber – En litteraturkortlægning.* VIVE/Trivselskommissionen. Kortlægningen inkluderer 14 systematiske reviews/meta-analyser og 988 primærstudier.

- **EVA (2018):** *Fire kendetegn ved god kvalitet i fritids- og klubtilbud.* EVA Fritid og klub pixi.pdf

- **EVA (2023):** *Sådan kan I arbejde med kvalitet i jeres fritids- og klubtilbud.* Indhold og kvalitet i fritids- og klubtilbud | EVA

- **Petersen, K.E. & Sørensen, T.M. (2021):** *Fritids- og ungdomsklubbers betydning for børn og unges trivsel og udvikling* Fritids- og ungdomsklubbers betydning for børn og unges trivsel og udvikling - Aarhus Universitet

- **Davies et al. (2025).** *Interventions to Improve Connectedness, Belonging, and Engagement in Secondary Schools: A Systematic Review and Meta-Analysis.* 16 forsøg, N=35.451